

УДК 811.111'37

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1\(48\).259820](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1(48).259820)

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ФАНФІКШЕН

Станко Д.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Ужгородський національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-7858-8663>

У статті висвітлюються типологічні характеристики англomовного фанфікшен. У роботі викладено історію, основні форми та сучасні тенденції вивчення фанфікшен як жанру мережевої літератури. Актуальність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори є яскравим прикладом так званої живої мови. Вони відображають усі сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіно уподобання суспільства. Крім того, фанфікшен є маловивченим явищем, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття. Термін «фанфікшен» визначається як вид творчості шанувальників популярних художніх творів, похідний літературний твір на основі будь-якого оригінального твору, що використовує свої уявлення про сюжет і героїв. Це різновид масової літератури, створений на основі художнього твору шанувальниками цього твору, який не переслідує комерційних цілей і призначений для читання іншими шанувальниками. В ході дослідження встановлено, що жанром фанфікшен називається група творів, написана на певну тему: екшн (Action); пригодницький жанр (Adventure); детективний жанр (Detective); романтичний жанр (Romance); флафф (Fluff); гумористичний жанр (Humor); дарк (Dark); дитфік (Deathfic); ангст (Angst); PWP (Plot, What Plot?). Для позначення всіх інших характерних рис твору фікрайтери використовують термін «категорія». Категорії класифікують твори за певними ознаками, зокрема, за відповідністю першоджерелу (фанфік, що відповідає реаліям світу оригіналу, Alternative Universe та Crossover); за наявністю любовної лінії (General audience, Heterosexual, Slash); за наявністю вигаданих персонажів (Original character, Self-insertion). Унікальною формою фанфіка є Songfic – твір, створений за мотивами окремої пісні, яка докладно цитується автором у оповіді. Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу фанфікшен.

Ключові слова: жанр, масова література, типологія, фанфікшен.

TYPOLOGICAL PECULIARITIES OF ENGLISH FAN FICTION

Stanko D.V.

candidate of philological sciences, associate professor,
Uzhhorod National University

The article highlights typological features of the English fanfiction. The work offers a brief outline of history, main forms and modern trends in fan fiction studies as a genre of web literature. The relevance of the study of fan fiction is due, above all, to the fact that these works are a bright example of the so called live language. They reflect all modern language trends, express the musical, literary and film preferences of the society. In addition, fan fiction is an understudied phenomenon that has existed in various forms, but has received the greatest impetus in development only in recent decades. The term fan fiction is defined as a kind of creativity of fans of popular works of art, a derivative literary work based on any original work that uses its ideas of the plot and characters. It is the type of mass literature, created on the basis of a work of art by fans of this work, which do not pursue commercial purposes and are intended for reading by other fans. In the course of the research it has been established that the genre of fanfiction is a group of works

written on a certain topic: Action; Adventure; Detective; Romance; Fluff; Humour; Dark; Deathfic; Angst; PWP (Plot, What Plot?). To denote all the other characteristic features of the work, the authors use the term "category". Categories classify works according to certain characteristics, in particular, according to the original source (fanfiction that corresponds to the realities of the original world, Alternative Universe and Crossover); according to the presence of a love line (General audience, Heterosexual, Slash); according to the presence of fictional characters (Original character, Self-insertion). A unique form of fan fiction is Songfic - a work based on a single song, which is quoted by the author in the story. The perspective of this study is the analysis of structural, stylistic and pragmatic features of fan fiction discourse.

Key words: *genre, mass literature, typology, fan fiction*

Вступ. Термін *фанфікшен* позначає особливі моделі текстотворення та текстосприйняття. З одного боку, фанфікшен є різновидом сучасної літератури – творів, які створюють та публікують у мережі Інтернет непрофесійні письменники. З іншого боку, автори фанфіків часто покладаються на знання читачами усталених персонажів та сюжетних ліній.

Вивчення цього різновиду літератури почалося наприкінці ХХ століття у працях зарубіжних соціологів, культурологів, філологів, психологів (Pugh 2005). Робляться перші спроби створити універсальну класифікацію текстів фанфікшен, незважаючи на їх жанрове різноманіття. Приділяючи основну увагу відмінним ознакам фанфікшен, дослідники визначають природу фанатства як інтерпретативну творчу гру з прецедентним текстом, певну творчу практику.

Мета статті полягає у висвітленні основних типологічних особливостей англомовного фанфікшен. Релевантність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори відображають сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіноуподобання суспільства. Крім того, фанфік – маловивчене явище, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття, що також увиразнює актуальність подібних лінгвістичних розвідок. На сьогодні в мережі Інтернет існують численні вебсторінки, присвячені творам фанфікшен, що дозволяє говорити про масовий характер цього явища та його надзвичайну популярність.

Результати і обговорення. Фанфікшен початку ХХІ століття став окремим унікальним напрямом, що відрізняється від традиційної художньої літератури, у межах якого існує своя специфічна система жанрів та позначень. Безперечно, більшість історій, написаних фікрайтерами, могли б підійти під визначення того чи іншого загальновідомого жанру: оповідання, повісті, поеми чи роману. Такі жанрові позначення, однак, зовсім не відображають особливості, властиві виключно фанфікам і не зустрічаються в інших літературних напрямках. У зв'язку з цим автори творів фанфікшен відійшли від традиційних жанрів, замінивши їх принципово новими формами (Rogue, 2018).

Одним із критеріїв класифікації фанфіків є обсяг твору. Особливістю є те, що розмір фанфіка ніяк не впливає на його приналежність до того чи іншого жанру. Автори, які пишуть у певному жанрі, не обмежені кількістю слів чи сторінок. Обсяг твору вказується окремо і тільки після його написання, робиться це, перш за все, для зручності читачів, які мають намір прочитати цю історію (Folterman, 2015).

Оскільки більшість творів фанфікшен публікується на спеціально призначених для цієї мети Інтернет-сайтах, їх розмір часто вказується не в знаках, словах, рядках або сторінках, а в кілобайтах.

Можемо виокремити фанфіки таких розмірів:

– максі (Max) – твір великого обсягу, що нерідко перевищує за розміром середній роман або повість. Приблизно від 70 машинописних сторінок або 200 Кб;

– міді (Midi) – фанфік середній за обсягом: від двадцяти до сімдесяти машинописних сторінок або від 50 Кб до 200 Кб;

– міні (Min) – маленький фанфік, розміром від однієї до двадцяти машинописних сторінок. Іноді такі твори, що складаються з одного розділу, називаються серед фікрайтерів «One-shot»;

– драббл (Drabble) – уривок. Такі твори часто детально описують одну сцену чи персонажа. Драббл може бути доповнений і перетворитися на закінчений твір або залишитися в незавершеному вигляді. Іноді драбблом називають коротку історію, що має прихований підтекст або несподівану кінцівку;

– віньетка (Vignette) – невелика історія, що розкриває єдину думку. Часто описує почуття героя у певний момент часу або внутрішній монолог;

– фанфіклет (Ficlet) – короткий фанфік у декілька речень.

Перейдемо безпосередньо до жанрів літератури фанфікшен. Під жанром у літературному середовищі фанфікшен розуміється група творів, об'єднана загальною темою. Ця класифікація багато в чому схожа на розподіл епічних творів на пригодницькі, фантастичні, історичні та ін.

Одним з найпоширеніших жанрів є екшн (Action), такі фанфіки відрізняються динамічним сюжетом, швидкою зміною подій, тоді як думкам, почуттям та відносинам героїв практично не приділяється уваги. Близьким до нього є пригодницький жанр (Adventure), в якому акцент робиться на розум, кмітливість персонажів, яким необхідно перехитрити «лиходія», анти-героя, з блиском вийти зі складної ситуації. Такі історії зазвичай мають щасливий кінець. Вдале завершення притаманно також жанру романтика (Romance), який розповідає про ніжні, романтичні відносини між персонажами. Різновидом такого жанру є флафф (Fluff) – тепла, світла, нічим не затьмарена історія, що відрізняється простотою, невігядливістю сюжету.

Наступним різновидом є детективні історії (Detective), у яких герої розкривають загадкові злочини та зникнення. Зустрічаються у літературі фанфікшен і гумористичні жанри: гумор (Humour), комедія (Comedy) чи пародія (Parody). Особливістю таких творів є здатність автора іронічно описувати ситуації, помічати у подіях, явищах та героях комічні, кумедні сторони. Часто жарти, що згадуються на сторінках таких історій, зрозумілі виключно фанатам певного оригінального твору та будуть незрозумілі читачеві, який вперше зіткнувся з літературою фанфікшен (Miller, 2017).

Однією з помітних тенденцій літературної традиції фанфікшен є те, що твори пригодницьких, романтичних та гумористичних жанрів значно

поступаються за популярністю жанрам похмурих, жорстоких, з негативним емоційним забарвленням. Одним із них є дарк або даркфанфік (Dark, Darkfic) – історія з великою кількістю смертей та жорстокості, що описуються з різним ступенем детальності. Його різновидом вважається детфік (Deathfic) – оповідання, в якому один або кілька героїв помирають. Для романтичних історій із сумним фіналом використовується позначення «драма» (Drama). Часто цей жанр включають в опис фанфіка лише тому, що його кінцівка вважається «нешасливою».

Досить специфічним жанром є ангст (Angst). Цей термін, запозичений фікрайтерами з німецької мови, означає страх, тугу чи тривогу. Подібні історії описують сильні фізичні, але найчастіше духовні страждання персонажа, що зіткнувся з нерозв'язною проблемою або переживає втрату. Такі твори можуть закінчитися трагічно, але найчастіше не мають кінцівки, оскільки автору, який розповідає про муки та переживання персонажа, не важливий сюжет історії та послідовність подій.

Варіацією жанру ангст, для якої характерне щасливе закінчення, є Hurt/comfort – фанфік, в якому один персонаж так чи інакше страждає, а інший приходить йому або їй на допомогу.

Крім любові до похмурих, трагічних подій, особливістю фанфікшен як літературного напрямку є схильність багатьох авторів до опису сексуальних відносин між персонажами та сценами еротичного характеру. Унікальним жанром вважається PWP, аббревіатура, яка може розшифровуватися по-різному: Plot, What Plot? (Дослівно – «Сюжет? Який сюжет?») або Porn Without Plot (порнографія без сюжету). Жанр безсюжетний, основний акцент робиться на опис відвертих сцен (Morrison, 2012).

Тексти фанфікшен також можна досліджувати у жанровому та стилістичному аспектах. Наприклад, за метою написання фанфіки можна поділити кілька видів. Розглянемо основні з них:

1. Фанфік як інтерпретація оригінального твору (літературного твору/фільму/серіалу/музичної композиції). Фікрайтер висловлює у словесній формі свої ідеї, думки та здогади з приводу того, чому в оригінальному творі все сталося саме так, а не інакше. Слід розуміти, що такі фанфіки найчастіше не стосуються реальних задумів і думок автора оригіналу. Найчастіше фанатська фантазія простягається далі й ширше, ніж задуми автора, і фанфіки цієї категорії тому підтвердження. Фанфік-інтерпретація може бути написаний і у формі міркування від імені фікрайтера, і у формі повноцінної історії від третьої особи або від імені головного героя.

2. Фанфік як розповідь про фандом. Фанфіки цієї категорії розповідають про певні спільноти фанатів, тобто фандоми. Наприклад, фікрайтер може написати розповідь про себе, підкреслюючи свою приналежність до фандому, описуючи будні фаната або свої міркування щодо того чи іншого явища, що стосується спільноти. Такі фанфіки можуть допомогти новому члену фандому увійти в курс справи і дізнатися більше про життя спільноти, частиною якої він став.

3.Фанфік як альтернативний розвиток оригінального сюжету або розповідь про «пропущену сцену». У фанфіках даного типу описуються події, які могли б бути, у разі іншого повороту сюжету у певному моменті оригінального твору або заповнюються «білі плями» у сюжеті, наприклад, у разі використання автором оригінального твору прийому «... років по тому». Найчастіше фікрайтер грубо порушує канон і залишає лише імена персонажів та зовнішність, а дії переносить до іншої країни чи світу.

4.Фанфік як розповідь про реально існуючих людей (*RPF-RealPeopleFiction*). У цих фанфіках дійовими особами є знаменитості, історичні особи, політики, спортсмени, письменники, актори, блогери і т.д. У цьому жанрі фанфікшен вони обов'язково є головними героями (Прасолова 2009).

Ще однією типологічною характеристикою фанфікшену слугує наявність любовної лінії. Так, твори, де любовна лінія відсутня чи малозначуща, відносяться до категорії джен (*General audience*), часто такі фанфіки написані у пригодницькому жанрі чи жанрі екшн і стосунки між персонажами не розкриваються взагалі. До категорії *Heterosexual* відносять фанфіки, що описують романтичні відносини між різностатевими персонажами. А для історій, в яких присутній опис або згадка гомосексуальних відносин і почуттів, використовується позначення *Slash*.

Фанфіки також можуть поділятися на групи за наявністю героїв, вигаданих фікрайтером. Історія, дійовими особами якої є виключно персонажі оригінального твору, немає спеціальної назви, оскільки, на наш погляд, є нормою для цього різновиду літературної творчості. Якщо ж у фанфіці з'являються нові персонажі, під заголовком фанфіка вказується категорія *OC (Original Character)*. Варіаціями такої категорії є *OFC (Original Female Character)* та *OMC (Original Male Character)*, які вказуються автором залежно від того, жіночий чи чоловічий персонаж був включений до оповіді. Популярним видом фанфіка є так званий *Self-insertion*. Автор тим чи іншим чином вписує себе у контекст твору. Він може стати головною дійовою особою або лише спостерігати за подіями, що відбуваються у творі-першоджерелі.

Також фанфіки можуть поділятися на види за способом створення. Звичайна історія, написана одним автором, немає спеціального позначення. Але іноді фанфіки пишуться кількома фікрайтерами, кожен з яких по черзі вставляє свій епізод у розповідь. Така категорія називається *Round robin*, відмінною її особливістю є неузгодженість стилю та різкий перехід між окремими частинами фанфіку. Унікальною формою фанфіка є *Songfic* – твір, створений за мотивами окремої пісні, яка докладно цитується автором у оповіді.

Крім складної системи жанрів і категорій фікрайтерами створено систему попереджень, що застерігають читача про те, з чим він може зіткнутися, читаючи історію. Попередження найчастіше стосуються наявності у фанфіці нецензурної лексики, сцен сексуального характеру чи сцен загибелі головної дійової особи. З наявністю попереджень тісно пов'язаний рейтинг фанфіка – неформальна система оцінок змісту твору, прийнята авторами для того, щоб

дати читачеві попереднє уявлення про те, чого очікувати, а також про те, наскільки зміст фанфіку є придатним для різних вікових груп.

Висновки. В ході дослідження встановлено, що жанром фанфікшен називається група творів, написана на певну тему: екшн (Action); пригодницький жанр (Adventure); детективний жанр (Detective); романтичний жанр (Romance); флафф (Fluff); гумористичний жанр (Humor); дарк (Dark); дитфік (Deathfic); ангст (Angst); PWP (Plot, What Plot?). Для позначення всіх інших характерних рис твору фікрайтери використовують термін «категорія». Категорії класифікують твори за певними ознаками, зокрема, за відповідністю першоджерелу (фанфік, що відповідає реаліям світу оригіналу, Alternative Universe та Crossover); за наявністю любовної лінії (General audience, Heterosexual, Slash); за наявністю вигаданих персонажів (Original character, Self-insertion). Унікальною формою фанфіка є Songfic – твір, створений за мотивами окремої пісні, яка докладно цитується автором у оповіді. Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу англомовного фанфікшен.

Список літератури

Прасолова К. А. Фанфикшн : литературный феномен конца XX - начала XXI века : творчество поклонников Дж. К. Ролинг : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03. Калининград, 2009. 261 с.

Foltermann C.L. Fanfiction: A Worldwide Phenomenon. URL: <https://fanslashfic.com/2015/11/25/fanfiction-a-worldwide-phenomenon/>

Miller L. Fan Fiction: The Next Great Literature? URL: <http://www.psmag.com/books-and-culture/fan-fiction-next-great-literature-67706>

Morrison E. In the beginning, there was fan fiction: from the four gospels to Fifty Shades. URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/aug/13/fan-fiction-fifty-shades-grey>

Pugh S. The democratic genre. Fan fiction in a literary context / S. Pugh. Brigend, UK : Seren Books, 2005. 282 p.

Rogue L. Fanfiction as a Genre of Literature. URL: <http://www.trickster.org/symposium/symp189.htm>

The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s/>

References

Prasolova, K. A. (2009). Fanfikshn : literaturnyj fenomen konca XX - nachala XXI veka : tvorchestvo poklonnikov Dzh. K. Roling : dis. ... kand. filol. nauk : 10.01.03. Kaliningrad.

Foltermann, C.L. (2015). Fanfiction: A Worldwide Phenomenon. URL: <https://fanslashfic.com/2015/11/25/fanfiction-a-worldwide-phenomenon/>

Miller, L. (2017). Fan Fiction: The Next Great Literature? URL: <http://www.psmag.com/books-and-culture/fan-fiction-next-great-literature-67706>

Morrison, E. (2012). In the beginning, there was fan fiction: from the four gospels to Fifty Shades. URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/aug/13/fan-fiction-fifty-shades-grey>

Pugh, S. (2005). The democratic genre. Fan fiction in a literary context. Brigend, UK : Seren Books.

Rogue, L. (2018). Fanfiction as a Genre of Literature. URL: <http://www.trickster.org/symposium/symp189.htm>

The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s/>